

146–147.
SZÁM

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Zsidó Kultúra Európai Napja – Komárom

2008. szeptember 7., vasárnap – A Komáromi Zsidó Hitközség 2000 óta minden évben egész napos programmal részese a nemzetközi eseménysorozatnak. Az idei év központi témája a zsidó zene. A program további elemei Komáromban elsősorban az egymás iránti tiszteletéről és a toleranciáról szólnak. Ezúttal az előadók és a vendégek nagy része távoli vidékről érkezik, széles régiót átfogva Debrecentől Szarvasig és Szegedtől Bécsig. Bízunk benne, hogy a színes programban minden érdeklődő talál magának kedvére valót. Szeretettel várjuk Komáromban!

Program:

10:00-12:30 **Kehila Regio- zsidó hitközségek és közösségek III. regionális találkozója**

Téma: hitközségek és nemzetközi szervezetek kapcsolata, ünnepváró Bemutatkozik a Melamed program (Nagyünnepek-Turi Anett)

12:30-14:00 **Ebéd** (előzetes jelentkezés szükséges)

14:00-14:30 **A megmentett emlékek könyvtára** – dr. Martin Korčok, a Szlovák Nemzeti Múzeum-Zsidó Kultúra Múzeuma igazgatóhelyettesének bemutatója

Az előadó a nagyszombati (Trnava) egyetemen szerzett diplomát és doktori fokozatot filozófiából. A Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma állandó szakértője a Holokauszt emlékművek létrehozásakor, tagja a The Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance, and Research nemzetközi szervezetnek. A Centropa szlovákiai és csehországi projektvezetője.

14:30-15:00 **Modernitás és monoteizmus** - A „ködosim” parancsának aktualitása az egyistenhívő vallásokban – Csukás Judit vallástörténész előadása.

A Debreceni Református Hittudományi Egyetemen, valamint a Debreceni Egyetem Bölcsészkarán szerzett dip-

lomat. A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárának vallástudományi szakreferenseként dolgozik. Kutatási területe: az Európában antik és zsidó gyökereinek feltárása, a monoteista hagyomány értékrendszerének bemutatása. Ehhez kapcsolódóan vesz részt a Debreceni Egyetem Európa-Tanulmányok tantárgycsoportjának oktató-kutató munkájában.

15:00-15:45 Új Steti zene

Yonatan Nitzan izraeli zeneszerző és énekes. Jelenleg Bécsben él, ahol zsidósággal kapcsolatos tanulmányokat folytat és a zsidó zenei örökséget tanulmányozza. Komáromban különleges programot mutat be Haszid niggunokat, Karlebach stílust és saját szerzeményeit játssza.

16:00-16:30 A Kehila Régio és a Kehila Haver díjak átadása

16:30-18:00 A szegedi Golda Meir Szalonzenekar koncertje a zsinagógában a tolerancia jegyében

A zenekart két évvel ezelőtt Dr. Juhász Máté és Markovics Zsolt szegedi főrabbi alapította. Célul tűzték ki, hogy a hagyományos zsidó zenét ötvözve világzenevel, olyan hangzásvilágot terveznek meg, amely mindenki számára élvezhető. Műsoraikban megszólalnak hagyományos imarészletek ugyanúgy, mint jiddis dalok, valamint régi és új izraeli dallamok. Az együttes

tagjai. Dr. Juhász Máté a zenekar zenei vezetője, Molnár Orsolya vokál, Markovics Zsolt csörgődob és vokál.

A zenekar eddig harmincnál több fellépést tud maga mögött. Fellépéseik helyszínei különbözőek, a váci zsinagógától egészen a szegedi sörfesztiválig.

A Zsidó Kultúra Európai Napja 2008. évi rendezvényeinek moderátora: dr. Antala Zsuzsanna, aki Komáromban született, a pozsonyi Komenský Egyetemen szerzett szlovák - magyar szakos bölcsészdiplomát. A Magyar Televízió ZRt. szerkesztő-riportere, a Szlovák Szerkesztőségében Szegeden, melynek 2001 óta rovatvezetője. A szegedi József Attila Tudományegyetemen szerzett egyetemi doktori címet. Televíziós munkája mellett dokumentumfilmeket is rendez.

Támogatónk: Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma- Kisebbségi Kultúrák 2008 program, Komárom városa, Nyitra megye Önkormányzata, Szochnut, JDC, MAZSIHISZ, Pincus Foundation, Joods Humanitair Fund, Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetsége Szociális és Egészségügyi Központja.

Az eseményt a Komáromi Zsidó Hitközség (www.kultura2008.menhaz.sk, helyszín: Menház Zsidó Kulturális és Közösségi Központ, Eötvös u. 15, 94501 Komárno, Slovakia) a Magyar Zsidó Kulturális Egyesülettel (www.mazsike.hu) közösen szervezi.

Támogatónk

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Gyászjelentés

Megó János
(1947-2008)

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy hittestvérünk, az Eötvös utca 9-es ház lakója Megó János életének 61. évében tragikus hirtelenséggel elhunyt. Az utóbbi években kezdte felfedezni gyökereit, lett aktív tagja közösségünknek. Emlékét megőrizzük.

a KZSH vezetősége és a HH szerkesztői

Bar Micva Beer Shevában

Az izraeli Beer Shevában júliusban tartották a komáromi származású Holczer Pali fiának Shainak bar micváját. A családnak ezúton is gratulálunk. Mazl Tov!

Újszülött Philadelphiában

Örömmel tudatjuk mindenkivel, hogy Amerikában megszületett Ronit Pasternák és Shaun Snitman második gyermeke, Anaelle. Mazl Tov!

a Paszternák család

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását. 2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges): Korona és devizaszámlák egyaránt!

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Faliújság rövid hírek

✧ A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Navrátil Vera (Komárom), dr. Földes Ondrej (Pozsony), Feuerlichné Holczer Ági (Sydney), Holczer Pál (Beer Sheva), a Navon család - Shmuel bácsi és Ági néni (Szarvas-Bné Brak), Boček Péter (Kassa) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük.

✧ Paszternák András egy, a korabeli komáromi Spitzer nyomdából származó dokumentumot ajándékozott a Schnitzer Ármin Mikroműzeumnak. Köszönjük.

✧ Július első hetében lezajlott a Nyitott Kapuk Hete a Menházban, melyen Haas Judit irodavezető fogadta a látogatókat.

✧ Július 4-én a budapesti Holokausz Emlékközpont Csillagtúrája látogatta meg a Menházat. A csoportot Pasternák Antal elnök fogadta. Az épület bemutatásán kívül felelevenítette a komáromi közösség történetét. Az ötnapos túra utolsó állomása volt Komárom. A látogatók visszajelzéséből kitűnik, hogy az utazás alatt főleg elhagyott, pusztulásra ítélt épületeket láttak. Üdítő kivétel volt a Menház, optimista befejezést adva a programsorozatnak.

✧ Befejeződött a kémények javítása és bélelése a Menházban és az Eötvös utca 9-ben, bízunk benne, hogy ezzel hosszú időre megoldottuk a téli időszak fűtési problémáit.

✧ A napokban írásban kereste meg a KZSH-t a komáromi Palatinus Polgári Társulás, amely jelenleg Seress Rezső szobrának felállításán fáradozik. A KZSH a Budapesti Zsidó Hitközség Szertartási Osztályával együttműködve felkutatja a neves zeneszerző születésének és elhalálzásának dokumentumait. A hitközség és a társulás közötti együttműködés hamarosan személyes találkozón folytatódik.

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 1996-ban (1996), **főszerkesztő** –
 séfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), **nyomtatás** – tlač: Silvester s.r.o., a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355.
Regisztrációs szám: 3884/2008. ISSN 1337-091x. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!** S finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával.

STETL – a Hitközségi Híradó kulturális oldala

Az oldal a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával jött létre!

Könyvajánló – L. Juhász Ilona rovata

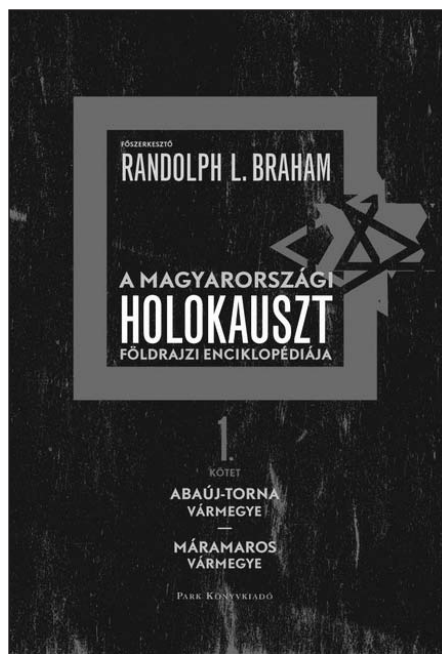
Hosszabb szünet után indul újra a Könyvajánló a Hitközségi Híradóban. Ezúttal L. Juhász Ilona, a komáromi Fórum Intézet etnológusa vállalta, hogy hónapról-hónapra szemezget majd a Spitzer Béla Kiskönyvtár állományából. Jó olvasást!

Randolph L. Braham (szerk.) Tibori Szabó Zoltán közreműködésével: **A magyarországi Holokauszt földrajzi enciklopédiája I–III. kötet.** Park Könyvkiadó Budapest 2007.

A tudományos kutatók és érdeklődők számára egy bizonyos témakör kutatásakor nagy segítséget jelentenek a lexikonok, enciklopédiák. Egy-egy ilyen kiadvány megjelenése egyben azt is jelzi, hogy az adott tudományterület egy-egy területe mennyire kutatott. A magyarországi holokauszt-kutatás jelentős eredményeket mondhat magáénak, különösen nagy érdeme van ebben a romániai születésű Randolph L. Braham politológusnak, nyugalmazott egyetemi tanárnak, a holokauszt-kutatás világszerte elismert szaktekintélyének. Az 1922-ben Bukarestben született Randolph L. Braham számos alapvető mű szerzője, a magyar és román holokausztról több mint hetven könyvet írt, illetve szerkesztett. Ő maga munkaszolgálatosként élte túl a második világháborút, majd sikerült megszöknie a szovjet hadifogságból is. Tizenöt közvetlen hozzátartozója közül viszont csak ketten éltek túl a holokausztot. Az 1997-ben magyarul is megjelent, eredetileg a Columbiá University Press által 1981-ben kiadott *A népirtás politikája*. A *Holokauszt Magyarországon* címmel megjelent kétkötetes munkáját világszerte alapműként tartják számon. Érdemei elismerésül Braham professzort 1995-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztjével tüntették ki.

Az ő kiváló szervezői tehetségének, valamint a kötetben szereplő 23 társszerzőnek köszönhető, hogy a közelmúltban megjelenhetett a három kötetből álló „A magyarországi Holokauszt földrajzi enciklopédiája”. A népes szerzőgárdában a magyarországiakon túl ott találhatjuk az Izraelben, Romániá-

ban és az Amerikai Egyesült Államokban élő szakembereket is. Az eddigi megjelent holokauszt-enciklopédiák a náci uralom alá került európai országok fontosabb gettóközpontjait mutatták be. E szóban forgó munka azonban - ez eddigi gyakorlattól eltérően - egyetlen országgal, Magyarországgal foglalkozik, ami azt jelenti, hogy megtalálhatjuk benne az 1944-ben létező valamennyi zsidó közösségre vonatkozó adatokat, függetlenül attól, hogy ezek a közösségek milyen lélekszámúak voltak. Föld-

rajzi szempontból tehát azt jelenti, hogy az összeállítók az 1941-1944 közötti ún. trianoni Magyarországot értik, valamint az 1938 és 1941 között Csehszlovákiától, Romániától és Jugoszláviától visszaszerzett területeket.

Az enciklopédia első kötetét egy hosszabb - majdnem 100 oldalas - bevezető nyitja, amelyben Randolph L. Braham a magyarországi zsidóság általános történetét mutatja be, természetesen a fő hangsúlyt a holokauszt időszakára helyezve.

Az enciklopédia első két kötetében a szerzők alfabetikus sorrendben mu-

tatják be a trianoni Magyarország vármegyéinek valamennyi települését, ahol zsidó hitközség működött, valamint azokat is, amelyeknek csupán néhány zsidó lakosa volt. Az enciklopédiában többek közt gazdag képanyagot találhatunk mind a holokauszt időszakából, mind az egykori népes hitközségek zsinagógáiról. Sajnos ez utóbbiak közül sok épület ma már nem létezik, zömüket lerombolták. A Nagy Béla térképész által készített kiválóan szemléltető térképek segítséget jelentenek a tájékozódásban.

A harmadik kötet (Függelék) tulajdonképpen abban segít bennünket, hogy eligazodhassunk a hatalmas anyagban, itt találhatjuk többek közt a bibliográfiai rövidítéseket, valamint az 1867-től 2006-ig terjedő időszak eseményeinek részletes kronológiáját. Az 1944-es történések több oldalt is betöltenek, lépésről lépésre tájékozódhatunk a zsidókat ért diszkriminatív intézkedésekről, a deportálásokról és tömeggyilkosságokról. Ebben a kötetben található a névmutató, a földrajzi nevek mutatója, valamint tájékoztatás az enciklopédia 24 szerzőjéről, azok tudományos munkásságáról.

Ez a háromkötetes enciklopédia tartalmaz minden fontos információt, amit a vészkorszakról tudni lehet, s nagyvonalakban bemutatja (olyan terjedelemben, amit egy ilyen enciklopédiában megengedhető) az egykor létezett s a még ma is meglévő hitközségek történetét. Mint minden hasonló jellegű összességű kiadványnál (pl. bibliográfiáknál is) itt is előfordulnak apróbb pontatlanságok (pl. Vámbéry Ármin születési helyeként Pozsonyszentgyörgy helyett Dunaszerdahely szerepel), azonban ilyen hatalmas anyagmennyiségnél ez elkerülhetetlen.

Bízunk benne, hogy ez a fontos, és a maga nemében egyedülálló kötet számos kutatót és diákot ösztönöz majd arra, hogy feldolgozzák egy adott családot, települést, esetleg régió zsidóságának történetét, ezzel kiegészítve ismereteinket, s így is emléket állítva az ártatlanul meggyilkolt zsidó áldozatoknak.

Jövők, ami összeköt – a régió oldala

Kehila és Kehila Haver díjak 2008

Már hagyománnyá vált, hogy a Zsidó Kultúra Európai Napján osztjuk ki a Kehila Régió és a Kehila Haver díjakat.

A Kehila Régió díjban 2000 óta olyan zsidó személyiségek részesülnek, akik példamutató tevékenységükkel sokat tettek a régió vallási, kulturális és közösségi életének fenntartásáért.

2008-ban Kehila Régió díjasok:

A Navon házaspár – Ági néni és Shmuel bács - a szarvasi Lauder - Joint Nemzetközi Nyári Zsidó Ifjúsági Tábor vallási felügyelői- a régió zsidó fiatalóságának vallási nevelésében és a hagyományok őrzése érdekében végzett munkájuk elismeréseként.

Jávor Mátyás – a Székesfehérvári Zsidó Hitközség elnöke - a helyi zsidó közösség folyamatos fejlesztéséért a vallási és kulturális tradíciók ápolása

terén végzett munkája elismeréseként

Kehila Haver díjban 2006 óta olyan nem zsidó személyiségek részesülnek, akik a Holokauszt áldozatok emlékének ápolásáért és a tolerancia erősítéséért tevékenykednek régiónkban.

Pozba község önkormányzata

Valent Aranka polgármester vezetésével – a pozbai zsidó közösség emlékének példamutató ápolásáért, a Holokauszt emlékmű felállításáért, a helyi zsidó temető folyamatos rendben tartásáért

Zsok Gizella, könyvtáros – a bártorkeszi és az esztergomi zsidó közösség történetének kutatásáért, a Komáromi Zsidó Hitközség Könyvtárának kategorizálásáért.

Megosztott díjban részesülnek: **Eva**

Hlaváčová, a nyitrai Andrej Bagar Színház színművésznője. Nyitra város önkormányzati képviselőjeként szerzett érdemeket a nyitrai zsinagóga felújításának kezdeményezésében, amely ma a város egyik legszebb kulturális intézménye. Dramatizálta Viola Kováčová: A Barchesz ideje című könyvét, ezzel a monodrámával hozzájárult a tolerancia erősítéséhez, méltó emléket állítva a Holokauszt áldozatainak.

PaedDr. Alena Bugárová Pozsonyból, korábban nyitrai lakos. Eva Hlaváčovával közösen a zsinagóga rekonstrukció egyik kezdeményezője volt. Számos rendezvényt szervezett keresztény és zsidó közösségeknek, ezzel is erősítve egymás elfogadását.

Štefan Šebo – a nagyfödemesi (Tekovské Lužany) zsidó közösség emlékének ápolásáért, a helyi zsidó temető rendben tartásáért, kulturális és vallási programok szervezéséért.

Újra Debrecenben jártunk

A Debrecen és Határon túli Testvérhitközségei IX. Nemzetközi Tanácskozására 2008. június 20-22. között került sor Debrecenben. A konferencia az idei évben a párbeszédre, dialógusra helyezte a hangsúlyt. A konferencián Magyarországról (Budapest, Szolnok, Szeged, Debrecen), Szlovákiából (Komárom, Pozsony, Kassa) Romániából (Arad, Brassó, Kolozsvár, Nagyvárad) és Szerbiából (Szabadka) is megjelentek a Hitközségek vezetői, képviselői. A tanácskozás négy szekcióra volt felosztva; vezetői, vallási-kulturális, gazdasági és ifjúsági szekció. A megjelentek szabadon megválaszthatta, hogy melyik szekció tanácskozásán szeretnének részt venni. A 3 napos rendezvény moderátora Csukás Judit vallástörténész volt, aki kiválóan, s nagy felkészültséggel vezette a programokat. Pénteken miután, megtörtént a delegációk fogadása, elszállásolása és Horovitz Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke megnyitotta a tanácskozást, meghallgathattuk a köszöntőket, melyen jelen volt a MAZSI-HISZ elnöke Dr. Feldmájer Péter úr, akinek érdekes előadást tartott. Este

részt vehettünk egy közös I-tentiszeleten, melyet Dr. Asher Ehrenfeld, a debreceni főrabbi úr tartott, a Pásti utcai Bét HaMidrásban. Ezután következett a közös kidus, mely nagyon jó hangulatban telt el. A megjelentek közösen énekeltek el a zmirotokat, eközben jókat beszélgethettek, jobban megismerhették egymást. Másnap reggel ugyancsak a pásti utcai Bét HaMidrásban került sor a szombat reggeli I-tentiszeletre, ahol a megjelentek közül többeket felhívtak a Tórához. Az I-tentiszelet után szekcióülések voltak. Igyekeztünk közösen választ találni a felmerülő kérdésekre, és új ötletekkel gazdagítani a különböző hitközségek életének tárházát. Sor került szombaton egy könyvbemutatóra, fotó- és sporttörténeti kiállításra is. A könyvbemutatón az Múlt és Jövő kiadó könyveivel ismerkedhettünk meg, s az érdeklődők meg is vásárolhatták azokat. A sporttörténeti kiállítást a debreceni hitközség rendezte meg, amelyen neves zsidó sportolókról tudhattunk meg új információkat. A magyar ortodoxiáról szóló fotókiállítást a Jmpoint (www.jmpoint.hu) internetes

Haas Judit a komáromi, Ildiko Lörintzy a pozsonyi hitközséget képviselve Debrecenben

portál vezetője hozta el Debrecenbe, melyen, képeket tekinthettünk meg a pixrael kiállításról, és a jmpoint életéből. Este sor került a szombat-búcsúztató imára a Bét HaMidrásban, és a salesideszre. Ezután egy érdekes előadást tekinthettünk meg Sárdi Mária: Kislány a pokolban című naplórégényének színpadi feldolgozását, Budai Tünde színművésznő előadásában.

(Folytatás a 6. oldalon)

Paszternák Tamás beszámolója Izraelből

A Fiatal Zsidó Vezetők Diplomata Szemináriumára Jeruzsálemben

Izrael Állam Külügyminisztériuma hagyományosan minden év júliusának elején megszervezi a fiatal zsidó vezetők szemináriumát. Az idén 28 fiatal (26 és 36 év közötti) érkezett Jeruzsálembe, hogy részt vegyen a tíznapos, angol nyelvű rendezvénysorozaton. A pozsonyi izraeli nagykövetségnek köszönhetően 2008-ban én képviselhettem Szlovákiát a nagyszerű rendezvényen. A résztvevők a világ minden tájáról érkeztek, nagy közösségekből, mint például az USA, Argentína, Brazília, Nagy-Britannia és kicsikből, mint Finnország, Szlovénia, Panama egyaránt.

A program elsődleges célja, hogy a világ zsidó közösségeinek fiatal vezetőit összefogva olyan oktatási programot kínáljon, amely során a résztvevők megismerkednek az izraeli politikai, gazdasági és kulturális élettel és tudásukat kamatoztatni tudják majd Izrael és a diaszpóra kapcsolatában.

Az esemény megnyitójára június 29-én, vasárnap este került sor a Crown Plaza hotelben, ahol Akiva Tor, a mi-

tech képviselőivel is. Jártunk a Legfelsőbb Bíróságon és a Yad Vashemben.

Az előadások mellett kirándulásokon is részt vettünk. Élőben láthattuk a Jeruzsálemet körülvevő biztonsági kerítést, ahol annak tervezője elevenítette fel az építés és a tervezés fázisait. Ellátogattunk a naponta a hírekben szereplő Sderotba, ahova ma is rakéták tucatjai esnek Gázából. Északi utunk során pillantást vehettünk a libanoni és a szír határra, ahol az izraeli hadsereg szakértői mutatták be a mai helyzetet. Izgalmas élményt nyújtott a drúz kisebbség képviselőivel való találkozás, beszéltek sajátos életmódjukról is.

Péntek délelőtt Jeruzsálem óvárosát fedeztük fel archeológus idegenvezetők segítségével. A zsidó szent helyek mellett bejárhattuk a keresztényeket is. Szombaton az Izrael Múzeum (jelenleg nagyrészt felújítás miatt zárva tart, így az eredeti kiállítóterek 1/3-a lá-

Miriam Neiger-Fleischmann festőművésznő a családjával

nisztérium Zsidó Közösségek Osztálya igazgatója mondott köszöntőt és bemutatta a program két felelősét Dvora Ben-David programigazgatót, a minisztérium egyik legrégebbi és legtapasztaltabb munkatársát és a fiatal Edoe Cohent.

Az előadások másnap kezdődtek a minisztérium szállodánkhoz közeli épületében. Hallhattunk a Közel-Kelet mai helyzetéről, Izrael és Irán kapcsolatáról, az izraeli társadalom mindennapjairól, az antiszemitizmus helyzetéről a világban. Előadások, prezentációk hangzottak el Izrael és a diaszpóra kapcsolatáról, az izraeli kultúráról, filmművészetről és rockzenéről. Külön foglalkoztunk Izrael és valamennyi szomszédja kapcsolatával, Gush Etzion telep polgármestere a ciszjordániai telepek mindennapjaiba nyújtott betekintést. Találkoztunk az izraeli high-

Vajnorsky Teri néni dédunokájával

togatható csak) kiállításait tekintettük meg, láttuk a Holt-tengeri tekercseket a Könyvek Szentélyében, a nemrég ide áthelyezett Jeruzsálem óvárosát ábrázoló makettet, a kortárs gyűjtemény egy részét és egy érdekes kiállítást olyan európai műtárgyakból, melyeket a németek és csatlósai a vézorkorszak idején raboltak el, de mai napig nem találták meg tulajdonosaikat.

Jeruzsálem óvárosa...

Biztonsági kerítés...

A minisztérium munkatársai mellett külsős előadókat is hallgathattunk, mint például Shlomo Avinierit, a Héber Egyetemről, aki Izrael és a diaszpóra kapcsolatáról adott elő, vagy Hadasah Ben-Ittot, akinek magyarul is megjelent (a HH áprilisi számában bővebben is olvashattak a könyvről L. Juhász Ilona ajánlójában) könyve a Cion Bölcsőinek Jegyzőkönyvéről.

Valamennyi résztvevő egyetértett abban, hogy egy nagyon színvonalas és igényesen megszervezett szemináriumon vehettünk részt, amely életre szóló élményeket adott mindenkinek.

A csoport tagjai között olyan kapcsolatok születtek, melyek behálózják az egész diaszpórát, lehetőséget adva új projektek, rendezvények szervezésére, lebonyolítására szerte a világon.

(Folytatás a következő oldalon)

Zsidó fiatalok a világ minden pontjáról Jeruzsálemben

Találkozások komáromiakkal

A szeminárium intenzív programjai között lehetőségem volt meglátogatni pár Komáromból elszármazott családot. Egyik este a Vajnorsky család látott vendégül vacsorára, Teri néni, két lánya Gizike és Évike illetve a hét unokából öt volt jelen, és pár barát. Az asztalnál ült a kis dédunoka Ayelet is. A beszélgetések során felelevenítettük közös él-

ményeinket és természetesen szóba kerültek a komáromi kile tagjai is.

Miriam Neiger- Fleischmann festőművésznő Izrael állammal egyidős, a napokban ünnepli kerek születésnapját, ez alkalmából ezúton is gratulálunk! Bis 120! Látogatásomkor találkozhattam egyik fiával, menyével és két kisgyermekük közül a kisebbel. Miriam szeptemberben látogat Komáromba, akkor találkozik majd közösségünk tagjaival is.

Shabat Jossi Steineréknél

A programsorozat csütörtökön este ért véget az ünnepélyes diplomaosztással, ahol Shmuel ben Shmuel a minisztérium Világ Zsidósága Ügyei Irodája igazgatója nyújtotta át az okleveleket. A hazautazásom előtti Shabatra egy kis „telepre” Elqanába utaztam alig pár kilométerre Tel- Avivtól. Vendéglátóm Jossi Steiner, kassai rabbi volt, aki a pár héttel azelőtti debreceni konferencián hívott meg magához és családjához, hogy töltssem náluk szabadsága egyik Sabszét. Először az ezer család lakta vallásos települést mutatta be, itt is láthat-

tam a közeli biztonsági kerítést. A csodálatos szépségű falu majd minden lakója vallásos, így az természetes, hogy pénteken délután leáll az autóforgalom és a férfiak elindulnak a település 7 zsinagógája közül az egyikbe. Mi a legközelebbibe mentünk, ahova a rabbi úr otthoni tartózkodásai alatt rendszeresen jár tanulni és imádkozni. Megható látvány volt a több mint 300 imádkozóval a telt zsinagógát látni péntek este és szombat délelőtt egyaránt. A Shabat alatt ízletes ételeket ettünk melyeket a rebecen és a család férfi tagjai készítettek. Ezúton is gratulálok a rabbi úrnak öt gyermekéhez, három unokájához és köszönöm a szíves fogadtatást otthonukban.

Yossi Steiner,
kassai rabbi

pt

Vacsoraest Sopronban

Hitközségünk sok olyan programot szervez, ahol lehetőség nyílik más hitközségek tagjaival találkozni. Ilyen alkalmakor számos meghívást is kapunk különféle rendezvényekre. Egy ilyen kedves meghívásnak tettünk eleget július 6-án, amikor is Sopronba látogattunk az ottani hitközség által szervezett gastrokulturális rendezvényre.

Először a szellemet tápláltuk. A táplálékot pedig Popper Péter nyújtotta, ugyanis egy remek előadást tartott. Bár szerényen azt mondta, nem tudta, hogy előadással kellett volna készülnie, így javasolja, hogy beszéljünk. A közönség által feltett kérdésekre válaszolva, fejtette ki nézeteit.

Aktualitás témaként szóba került az antiszemitizmus terjedése, amely nagy gondot okoz napjainkban, de Popper Péter felhívta a figyelmünket arra, hogy okuljunk a múlt hi-

báiból, s most igenis tegyünk ez ellen, mert nem szabad megtörténnie ismét annak, hogy népünket marhavagonokba tereljék.

Vidámabb téma is akadt, így a szerelemről illetve az emberi kapcsolatokról is folyt értekezés. Ez a téma felélénkítette a melegtől ekkora már kissé bágyadt hallgatóságot. Engem is megérintett az előadásnak ez a része, mert magam is kutatom az emberi kapcsolatokat és a szerelmet.

S amikor a szellem már kezdett jól lakni, akkor még maradt egy kis hely az előadás után szervezett vacsorának is, mely a zsidó gasztronómia apróbb morzsáit tárta elénk. Az igazán remek és ízletes falatokat közben kellemes klezmer zenét hallhattunk.

Köszönjük ezúton is a meghívást. Nagy öröm volt számunkra, hogy ott lehettünk.

Szverle Balázs

Újra Debrecenben...

(Folytatás a 4. oldalról)

Másnap került sor a szekciók zárására, az egyes szekciók vezetői Horovitz Tamás elnök úr (vezetői, gazdasági szekció), Hunyadi László, Csukás Judit (vallási-kulturális szekció), Dickmann Sándor szociálpolitikus (ifjúsági szekció) röviden beszámoltak a szekciók munkájáról, és konklúziót vontak le a dialógusokból. Ezután ismét sor

került egy könyvbemutatóra melyet Deutsch Gábor az Országos Rabbi képző- Zsidó Egyetem professzora tartott nemrég megjelent könyvéből. A bemutató rendkívül érdekesre és színre sikerült. A 3 napos tanácskozás nagyon színvonalasra sikerült, melyen szállást és kóser étkezést is biztosítottak a vendégeknek. Köszönet ezért a felejthetetlen élményért a szervező bizottság tagjainak; Horovitz Tamás elnök úrnak, Csukás Judit vallástörténésznek, moderátor asszonynak,

Kreiszlerné Grósz Zsuzsanna előjáró asszonynak, Zámori Edith irodavezetőnek, Dickmann Sándor klubvezetőnek, Asher Ehrenfeld főrabbi úrnak és a debreceni hitközség összes munkatársának. Reméljük jövőre is sor kerül majd egy hasonló konferenciára.

A Komáromi Zsidó Hitközséget az eseményen Haas Judit irodavezető, Túri Anett, az OR-ZsE hallgatója és Paszternák Tamás koordinátor képviselte.

TA

„De a levelei soha nem a magasságok, hanem inkább a föld felé fordulnak.“¹

dr. Schönér Alfréd főrabbi, az Országos Rabbiképző- Zsidó Egyetem rektorának beszéde

Meghatottan megrendülten állok itt most előttetek emlékezők, és gyászolók előtt, akik meghajtjuk fejünket, a második világháború szörnyű korszakának mártírjai emléke előtt.

Ezen a helyen, ahol most közösen gondolunk vissza, közösen idézzük fel a múltat, talán szabadjon az első impresziómat megosztani Önökkel, tisztelt hölgyeim és uraim, kedves barátaim.

Néhány perccel ezelőtt azt kérdeztem ennek a kis közösségnek egyik fiatal vezetőjétől, hogy e teremnek, amelyben itt most mi állunk mi a jelenlegi funkciója. Logikus választ tételtem fel és a válasz okszerű is volt. E terem, amelyet héberül úgy hívnak, hogy *ciduk hádin*², latinul *cimeterium*³, azaz a helyiség, ahol elbúcsúznak a halottól. Ahol temetéskor felravatalozzák az elhunytat, a rokonok és búcsúztatók körbe veszik és utolsó Isten hozzádot mondanak neki.

A természet különleges fintora, hogy mivel most esik az eső, ezen az egyébként nagyon szép nyári napon, nem kint a szabad ég alatt, hanem itt a ravatalozóban szólnak, ha úgy tetszik búcsúznak, sok-sok évtized messzeségéből ismételt az 1922 Komáromból elvitt, megkínzott, meggyilkolt, megölt elégetett testvérünktől.

Ebben a teremben, amely emléktáblával van teli, s a táblákon feliratok. Mögöttem az I. világháborús tábla, ha jól számoltam 40-45 névvel. Komáromiak, akik a hazáért adták életüket. Vajon közülük hányat vittek volna el Auschwitzba ha megélik a 40-es éveket, és vajon van-e történész, lesz-e történész, aki megvizsgálja hogy ezen hősi halottak hozzátartozói közül vajon hányat vihettek el a különböző koncentrációs táborokba. S itt a tábla alján magyarul egy idézet, amelyet Mózes II. könyvéből vett az egykori scriptor:

„Vedd le a saruidat, mert az a hely, amelyen állsz, szent hely az.“⁴

Valóban ilyenkor az ember úgy érzi, hogy meg kellene oldani a gyász sarut

emlékezve egy történelmi kor kataklizma sorozatára, amely Európa és a világ szégyene volt, amelyben faji diszkrimináció alapján emberek millióit szöztük hat millió zsidót, hatszáz ezer magyar, - magyar ajkú zsidót gyilkolt meg. Amikor róluk emlékezem, engedtessek meg, hogy néhány gondolatot megosszak Önökkel. Ezek az adatok pontosan körülhatárolt forrásból származnak. Ezek szerint „Komárom egyike a történelmi Magyarország szögletén létező legrégebbi településeknek. Valószínű, hogy a város kedvező fekvése a zsidó kereskedőket

Mártímap 2008 – dr. Schönér Alfréd, főrabbi úr és Tóth Emil, főkántor a komáromi zsinagógában

már a régmúlt időkben idecsalogatta. Zsidó hitközség már a XVII. században létezett itt. 1868-ban, a budapesti kongresszust követően a hitközség ortodox és neológ hitközségekre osztódott. De a temető továbbra is közös maradt. A XIX. század folyamán a XX. század elején a városban a zsidók létszáma megnövekedett. 1851-ben 800 lélek volt, hét évvel később számuk elérte az 1026-ot. 1919-ben 2108-an voltak, 1935-ben 3300 lelket számlált a komáromi Zsidó Hitközség. Közöttük 800 az ortodox.“⁵

Itt a szövegben nem szerepel, mert nem szerepelhet, egy költői kérdés vajon hány zsidó ember él ma, néhány évtizeddel 1935 után? Akkor 3300-an voltunk. Ma - talán - 30-an?

„1944-ben az ország német megszállása után elkezdődött a város zsidó lakosságának gettóba gyűjtése,

koncentrációs táborba hurcolása. Közülük 1922 ember vesztette életét.“⁶ Itt nem fogalmaz pontosan a szöveg, engedtessek meg, hogy kijavítsam. Nem életüket vesztették, hanem meggyilkolták őket. A két fogalom között nem csak etimológiai a különbség.

S most a komáromi rabbikról két-három szót. Schnitzer Árminról Komárom egyik legnagyobb, legkiválóbb legzseniálisabb rabbijáról, aki ha jól számoltam több mint 50 esztendőn keresztül volt ennek a közösségnek a vezetője. Akkor az Országos Rabb Testületnek ő volt az elnöke. *Primus inter pares*.⁷

Hadd emlékezzem meg a közösség második rabbijáról, dr. Wallenstein Zoltánról. Néhány évig volt csak itt rabbi, majd a tehetséges embert Pécsre vitték. És utoljára szeretnék megemlékezni három mártír rabbiról: dr. Waldmann Ernő, neológ rabbiról, Krausz Mór rabbi helyettesről, valamint ortodox rabbi testvérünkről Lepkovics Józsuáról, mindannyian híveikkel együtt mentek el Auschwitzba. Őket is meggyilkolták.⁸

Ennyit a történelmi tényekről. És szabadjon beszédem második részében egy picit rendhagyó módon nem azzal folytatni, amivel kezdtem, hanem megosztani tisztelt gyászoló és emlékező közösség Önökkel azokat az érzéseket, érzelmeket, amelyeket itt a temető kert árnyában átéltem a sírok között. Régi és még régebbi sírok között és új sírok mentén, ahol magyarul németül, szlovákul héberül, találhatók a sírfeliratok, nevek és néhány emlékező mondat. Sétálva a sírok között, láttam több évszázaddal ezelőttieket, és jó néhányat, amelyeken különböző szimbólumok voltak. Az első a papi kéz. Sokan talán ismerik, ez az áldás keze. Ahol ilyen sírkő van, ott kohanita fekszik. Olyan ember, aki Áron főpap leszármazottja. Olyan ember, akiről azt tanítja a hagyomány,

חולש פדורו מולש בהוא

(Folytatás a következő oldalon)

(Folytatás az előző oldalról)

„Akarta a békét és mindent megtett azért, hogy békessége legyen”⁹.

Itt ebben a temetőben és ebben a városban laktak kohaniták, akik akarták és tettek is azért, hogy a városban békesség legyen. Építettek, építkeztek, és hozzájárultak, hogy e történelmi város egy gyönyörűsége hely, egy fenséges hely és gyakran hősi hely, építészeti, kultúrájában, iparában, gondolkodásában gazdagabb, szebb, érettebb legyen, mert úgy érezték, hogy a befogadó nép integráns részei test a testben, lélek a lélekben. S a kohaniták része is 1944-ben ugyanaz lett, mint a többi törzs tagjaié.

S láttam levita korszakat. A másik zsidó nemzetség leszármazottait, akik feladata a szolgálat volt. Úgy is mondhatnám örök zsidó feladat. Kortól és időtől függetlenül szolgálni. A zsidó hagyomány a zsidó tradíció Isten népét a zsidóságot a kiválasztott népként aposztrofálja, aposztrofálta.

Kiválasztottak voltunk azért, hogy a népeknek világosságot adjunk. Minden nép minden közösség hordozza magában a megpróbáltatásokat és a szenvedéseket. A történelem szörnyű csapásait. Kevés olyan nép van, amely annyit szenvedett, mint a zsidóság. Kevés olyan nép van, amelynek tagjai közül pár év alatt hat milliót és közöttük több mint egymillió nyolcszáz ezer kis gyermeket meggyilkoltak. A rabbi soha ne legyen szubjektív. Egyetlen olyan nap van az esztendőben, amikor szubjektív vagyok s ez az emlékezés napja. A családom Szabolcs-Szatmár megyéből származott, és szinte az egész családomat, harminckilenc tagját kiirtották. A harminckilenc közül tíz, hat éven aluli gyermek.

És láttam itt a temetőben sétálva szomorúfüzeteket, amely a magyar folklórban, a szlovák folklórban, általában az európai folklórban ugyanazt jelenti. Valahol mindig a mélységbe ereszti ez a fa a gyökereit, árnyat ad annak, aki oda ül alá, védeltséget a rászorulóknak, de a levelei soha nem a magasságok, hanem inkább a föld felé fordulnak.

És láttam a szimbólumok között két-tört fadarabot. Mint amibe villám csapott.

És láttam olyan sírkövet, amely úgy nézett ki mint két kőtábla. Két kőtábla, amely a Tíz parancsolatot foglalja magába. Érdekes módon, vagy talán nem véletlen, hogy ezeken a kőtáblákon, sírkő kőtáblákon már nincsen betű. El-

tűntek a betűk. Eltűntek az igék, a Tíz parancsolat igéi. Mintegy azt éreztetve, hogy az 1939 és 1945 közötti időszakban, úgymond eltűntek a Tíz parancsolat örök érvényű minden korhoz szóló gyönyörű tanításai. Amely azt mondja, hogy tiszteld apádat és anyádat", hogy őrizd meg a szombatot, és vigyázz a családi élet szentségére, és azt mondja a - mi tanításaink szerint - a második oldalon lévő egyik ige, **חצרת אל**, azaz ne ölj! Kinek van joga megölni a másikat? Vallásilag ezt tartottuk. Lehet, hogy ez ma már idejét múlt...? Hogy a Szentírás szava „régimódi”, amely azt tanítja, ne ölj! Azaz kizárólag Isten joga teremteni az életet, és kizárólag a Világ Alkotójának a Mindenség Urának a Teremtő Úristennek van joga, hogy elvegye a másik ember életét.

A komáromi zsidók itt éltek évszázadokon, vagy évtizedeken keresztül, szervesen beleépültek ennek a városnak az életébe. Dolgoztak szorgalommal, becsülettel, majd eljött a deportálás és nagyon, nagyon kevés volt a védő kéz. Az oltalmazó kéz. Mert a német megszállás döntő momentumával mellett kellett hozzá olyan kollaboráns magyar embereknek a "keze", akik segítettek a sok százezer magyar zsidó deportálását. De hála Istennek voltak igaz emberek is. A próféta szava szerint az igaz ember az ő hűségével él. Azaz saját hitükhöz méltó módon vigyáztak a másik ember életére. Ők a világ jámborai. Akik ezt megtették és még élnek közöttük, az Isten áldása legyen rajtuk, és ha eltávoztak közülünk, pihenésük legyen az Éden kertben csendes és áhítattal teli.

Ámosz prófétának szavait idézem befejezésül. Ámosz prófétát, aki azt mondta:

**האמ ריאשת פלא תאצויה ריעה
ההרשע ריאשת האמ תאצויה...**

„A városba, ahonnan elvisznek száz embert, nem jön vissza csak tíz, ahonnan ezret, oda nem jön vissza, csak száz”¹⁰

Közép-Európa zsidó társadalmában az ámoszi próféciát túllicitálta a XX. századi történelem. Mert a városba, ahonnan elvittek 1000 embert alig jött vissza száz, s ahonnan elvittek 100 lelket oda nem jött vissza senki. Évtizedek teltek el és mi gondolkodunk, hi-

szünk és remélünk. Reméljük, hogy békességben lehet lesni. Reméljük, hogy minden ember saját hite szerint, saját vallása szerint, végre gyakorolhatja őseinek hitvallását. Hogy nem bélyegzik meg vallása, nemzetisége, vagy bőrének színe miatt.

Hívó emberként, rabbiként, a földi mélységből imával fordulok a magasságok felé a Teremtő Úristenhez.

ולאוגו לארשי רוצ סימשבש וניבא

Mennei Atyánk Világ Alkotója, tekintis le reánk és hallgasd meg fohászunkat

Adj békességet áldott emlékekű apánknak, aki vigyázott arra, hogy életünk első éveiben biztonságban teljenek el. Édesanyánknak, akitől kaptuk az életet. Aki vigyázott arra, hogy szemünk mindig tiszta, és homlokunk redőktől mentes legyen. A gyászoló hitves emlékezzen élete társára. A szülő, meggyilkolt gyermekére. Emlékezzünk a testvérekre. Emlékezzünk mindazokra, Izrael népének gyermekeire, akik megölettek, akiket elégettek, akiket meggyilkoltak származásuk miatt. Bennünk bosszúvágy egy csepp sincs. Csak mérhetetlen fájdalom. S lassan már könnyeink sincsenek. De minden évben marad az emlékezés. Emlékezés rájuk, akiknek nevét még egyesek ismerik, még emlékeznek, és szép lassan múlnak, múlnak az évek, és a nevek is elfelejtődnek...

¹ Mártirisztisztelet Komáromban, 2008. 6. 15.

² Ciduk hádin

³ latin coemeterium, cimeterium, temető szóból származik

⁴ Smot 3.5

⁵ In. http://hu.wikipedia.org/wiki/Kom%C3%A1rom_t%C3%B6rt%C3%A9nelme

⁶ In: http://hu.wikipedia.org/wiki/Kom%C3%A1rom_t%C3%B6rt%C3%A9nelme

⁷ Schnitzer Ármin bölcséleti doktor, főrabbi és iskolaigazgató, szül. 1836. decz. 8. Hunfalván (Szepes m.) Nikolsburgban (Morvaország) végezte a gymnasiumot és egyszersmind hallgatta az ottani országos főrabbi teológiai előadásait. 1861. decz. 31. választott meg a Komáromi Izraelita Hitközség rabbijának. 1866. alkalma volt az ottani várparancsnokkal való jó viszonya folytán több magyar vádlottat a haditörvényszéknél fölmentetni. 1867. sikerült neki a vármegyénél az esküt more judaico megszüntetni. 1892. jún. elején negyven évi működés után ő felsége a koronás aranykeresztrel tüntette ki; polgári felekezeti különbség nélkül vettek részt. Ez alkalommal Jókai is megtisztelte levelével. városa Az országos rabbi-egyesületnek elnöke és a XII. községkerületnek is alelnöke.

⁸ In. Hitközségi Híradó. 2006 október-november-tisztesvási 5767. IV. reg. Évfolyam 10-11

⁹ Pirké Ávot, I.12

¹⁰ Ámosz 5.3.

Macesz Maci és Sófár Süni kalandjai avagy az ifjúság oldala

Szarvas 2008

Éld az életed!

Éld az életed, hirdették Budapest szerte színes plakátok, kiadványok a szarvasi Lauder/Joint Nemzetközi Ifjúsági Tábor idei témáját, jelezve, hogy újra itt a nyár... Újságunk hagyományaihoz híven most sem jelenhet meg nyári szám tábori élmények nélkül.

Különleges nyár volt ez a tábor életében. Az 1990-es megnyitás óta 18 év telt el (ez volt a 19. nyár), ahogy az ifjúsági vezetők kézikönyve fogalmaz:

„Szarvas, miként az emberek, változásokon ment keresztül és mostanra elérte az érettség évét“. Ez a szám héberül az életet jelenti, és ezzel összhangban a fő oktatási cél a zsidó élet és a zsidó naptár megismertetése volt a gyerekekkel. A 12 nap alatt olyan kérdéseket boncolgattunk, hogy milyen zsidót szeretnénk gyermekünkben? Akarjuk-e hogy a világ tudja, gyermekünk zsidó? Mennyire fontos ez nekünk a mindennapi életünkben? Mit képvisel számunkra a világ születésnapja?...

A napi témák a zsidó élet körforgásának egy-egy jelentős eseményét kapcsolták össze egy-egy ünnepünkkel. Párhuzamot vontunk a születés és Rosh Hashana, a zsidó újév között; kapcsolatot kerestünk a gyermek felnőtté válása (bat/bar micva) és Savuot, a Tóraadás ünnepe között; rávilágítottunk a házasságkötés és a két őszi ünnepünk Szukot és Szimchat torá párhuzamosságaira.

A napi programok (a tábor témájáról szóló foglalkozás, kézműveskedés, sport, tánc, ének, úszás) mellett számtalan újdonság és nagyszabású esti program várt a 24 résztvevő ország fiataljaira. A „kihívások“ parkjában mindenki próbára tehetette ügyességét; a nagyok számára szervezett biciklitúrán megismerhette a környéket. A szabadidő eltöltéséhez az új strandröplabda és a tábor második focipályája nyújtott lehetőséget.

Az esti programok közül emlékezetes marad az „Élet játék“, ahol a csoportoknak egy-egy újszülöttet kellett minél több mindenre megtanítania számtalan állomáson. A 12-13 éves táborozókról szólt az egyik nap, a kisebbek és a nagyobbak ajándékokkal kedveskedtek nekik, míg a „felnőtté“ válóknak bizonyítaniuk kellett, hogy valóban megértek arra, hogy közösségünk teljes jogú tagjaivá váljanak, s részt vegyenek az esti bat/bar micva ünnepségen.

Izrael állam 60. születésnapjáról az „Izraeli sarok“-ban tudhattunk meg többet. A szentföldi társadalom különböző alakjain (vallásos, szekuláris, kibucnyik, cionista, katona...) keresztül ismerhettük meg még jobban az országot, érthettük meg az ott zajló eseményeket.

A közös szombatköszöntés, mely gyakran még ma is a táborozók első meghatározó zsidó élménye, péntek reggel az

Az oldal a Jewish Child's day támogatásával jött létre!

esti kalácsok elkészítésével kezdődött. A shabat jelentésének és jelentőségének megismerése volt a nap fő témája. A szobákban történt rendrakás után, immár ünneplőbe öltözve vonultunk végig a táboron, hogy a léggömbökre írt kívánságainkat a magasba röpítsük. A Kabbalat Shabat után az ünnepi vacsora koronázta meg a napot.

Számtalan élmény, melyeket néha nem is olyan egyszerű papírra vetni... új barátok, ismeretek,... ez volt Szarvas 2008. Aki teheti, ne hagyja ki 2009-ben sem!

PA

Köszönjük Jickó!

Megható eseményre került sor 2008 júliusában, a szarvasi Lauder/Joint táborban. Az első turnus szombatjának estéjén, a Kőrös-parti Havdala után, egy maroknyi csapat gyűlt össze, hogy megköszönje Izaak Rothnak, mindenki Jickójának, mindazt, amit táborvezetőként tett Közép-Kelet-Európa zsidó fiataljaiért. Jickó 1991-től 2004-ig állt a tábor élén, a következő években a különleges programok tartoztak felügyelete alá egészen tavaly nyárig. Visszavonulása a tábor hétköznapjaiból sokakat érzékenyen érintett.

A kis ünnepségen, IztkOscaron a tábor Ki mit tud?-jainak hangulatát felidézve tekintettek vissza a résztvevők az elmúlt évek emlékezetes pillanataira. A „tehetségkutató verseny“ győztese természetesen Jickó lett, akinek kanalas zeneszáma minden más versenyzőt maga mögé utasított. A díjátadón - ahol többek között egy óriás méretű rózsaszín póló (a táborvezető kedvence) is átadásra került -, alig maradt valaki, akinek ne folytak volna a könnyei a meghatódottságtól. Az eseményen olyan egykori ifjúsági vezetők is részt vettek, akik már régóta nem járnak nyaranta Szarvasra.

A Hitközségi Híradó szerkesztőinek nevében ezúton csatlakozunk mindazokhoz, akik felejthetetlen élményeket köszönhetnek Jickónak! Köszönjük!!!

Kile Kaleidoszkóp

KZSH közgyűlés

A Komáromi Zsidó Hitközség vezetőségének júliusi ülése az új temetőőr kiválasztásával foglalkozott. A gyűlésen megállapítást nyert, hogy a számos jelentkező egyike sem teljesítette maradéktalanul a HH előző számában is megjelent feltételeket, ezért szeptember végéig, az őszi ünnepek kezdetéig ideiglenesen az eddigi temetőőrrel Viszlay Tiborral hosszabbított szerződést a KZSH.

A vezetőség tudatában van annak, hogy az új gondnok kiválasztása a KZSH legjelentősebb, a temető sorsát akár több évtizedre meghatározó döntése, ezért úgy határozott, hogy a különleges helyzetre való tekintettel a közgyűlésnek adja át a döntés jogát.

A közgyűlésre, melyen terveink szerint az új vezetőséget is választunk, valószínűleg szeptember 29-én, hétfőn Erev Rosh Hasanahkor kerül sor, az ünnep fogadása előtt. A részletekről a HH szeptemberi számában olvashatnak.

Nagyünnepek

Az 5769-es zsinagógai év szeptember 29-én, hétfőn este kezdődik (Rosh Hasanah napjai szeptember 30-október 1.). Jom kippur október 8-án szerdán este köszönt be, az ünnep napja október 9. (csütörtök). Ekkor közösen köszöntjük az ünnepet a zsinagógában. Kérjük, valamennyi hittestvérünket, hogy lehetőségeik szerint vegyenek részt az ltentiszteleteken, biztosítva ezzel legnagyobb ünnepeink méltó megtartását Komáromban!

A Nagyünnepek szervezése jelenleg folyamatban van. A részletes imarendet a HH szeptemberi, ünnepi száma közli.

A KZSH titkárságán szeptember 2-től rendelhetők ünnepi üdvözlőlapok és Luachok (cseh és magyar nyelvű naptárak az új zsinagógai évre).

A KZSH titkárságának hírei

A nyári szünet után szeptember 2-től ismét fogadja az ügyfeleket Haas Judit irodavezető hétfőn 15:00-17:00 óráig és csütörtökön 10:00-12:00 óráig, tel: 7731-224, e-mail: menhaz@menhaz.sk

Más időpontokban előzetes egyeztetés után lehetséges a Menház és a zsinagógalátogatás. A Spitzer Béla Kiskönyvtár állományából folyamatosan lehet kölcsönözni! A Schnitzer Ármin Mikromúzeum új, bővített tárlata is vár minden érdeklődőt.

Helyreigazítás...

...a HH 2008. júniusi számában a tatabányai mártírnappal kapcsolatban megjelent íráshoz

Tisztelt Szerkesztőség!

Nagyon köszönjük, hogy a lapban megjelentek az eseményekről szóló tudósítások. Egy dologban szeretnénk kérni helyesbítést:

A Hit Gyülekezete helyi vezetője: Szekeres György lelkész. A tatabányai mártírnapon Maczkó Balázs volt a hivatalos képviselő.

A férjemmel együtt a Hit Gyülekezete tagjai vagyunk, a Messiást és az ő népét szerető emberek. A Lelkész úr kérésére több esetben képviseltük a Gyülekezetet, pl. a komáromi, a tatabányai megemlékezéseken, de nem vagyunk a vezetői. A gyülekezeti tagságom és aktív civil szerepvállalásom mellett közoktatási szakértő vagyok, akinek a munkáját a Yad Vasem Intézet támogatta ebben az évben.

Baráti üdvözléssel:

M. Varga Katalin és Molnár József

Film

a Mikvékről

Két évvel ezelőtt a szlovákiai zsinagógákról készített filmművészeti alkotást a Szlovák Képzőművészeti Főiskola két munkatára Eva Masaryková és Luba Sajkalová. Az idén az országban még megmaradt rituális fürdőket járják körbe. Augusztusban a komáromi mikvébe is ellátogatnak. A forgatásról szeptemberi számunkban számolunk be.

A Menház felújítása

A KZSH vezetősége megkezdte a Menház felújításának folytatásához a kivitelezők kiválasztását, jelenleg az elsődle-

Felújításra várva...

ges feladat a ház szigetelése és a nyílászárók cseréje. Reményeink szerint a munkálatok hamarosan elindulhatnak. Ezúton szeretnénk megköszönni a jóváhagyott támogatást a Szlovák Köztársaság Kormányának Kárpótlási Tanácsának és Dél-Komárom város polgármesterének, Zatykó János úrnak, aki polgármesteri keretéből biztosított forrásokat a rekonstrukcióhoz.

A Komáromi Zsidó Hitközség Spitzer Béla Kiskönyvtára

Exkurzió Auschwitzba

2008. május 30-tól a 3.D osztály kezdeményezésére, Szénássy tanárnő szervezésében a jelentkező diákok részt vettek egy 3 napos Észak-Szlovákiát és Lengyelországot körülölelő kiránduláson.

Az első napon a hosszú út után megtekintettük az árvai táj szépségeit és a környék egyik jellegzetes látvá-

rangolva megnéztük a különféle mesterségeket űző falusiak házait, közösségi épületeit és udvarait. A hosszú nap után megpihentünk szállásunkon, majd estefelé újult erővel jártuk körbe a környező hegyeket és erdőket. Másnap már kora hajnalban talpon voltunk, hogy időben odaérjünk kirándulásunk fő céljához, Auschwitzba. Sok

nyosságát, az árvai várat. A tartalmas idegenvezetésnek köszönhetően megismertük a vár gazdag múltját, az udvar és várurak mindennapi életét. A vár tulajdonosai között felfedeztünk számos ismert személyiséget a magyar történelemből, mint pl. Eszterházy Jánost, Zichy Mihályt, Corvin Mátyást és Turzo Ferencet. A vár tornyában elénk táruló látvány feledtette velünk a kimerítő lépcsőzés fáradalmait. Ezen a napon megismertük az egyszerű falusi nép életét is.

Egy közeli skanzen házai közt ba-

utánaolvasást követően is megdöbbenve járkáltunk a koncentrációs tábor falai közt. A múzeumban felhalmozott személyes tárgyak csak növelték a hatást, a korabeli fényképekről visszapillantó tekintetek pedig mély nyomokat hagytak bennünk. Az idegenvezető megmutatta nekünk a kivégzőfalat, magánzárkákat, gázkamrákat és krematóriumot, ami még több tíz év után is ijesztő és nyomasztó látványt nyújtott. A verőfényes napsütés ellenére felkavaró élményekkel távoztunk, és indultunk következő állomásunk felé,

Krakkóba. Elsőként a város egyik leg-híresebb építményéhez, a Wawelhez sétáltunk fel, amelynek templomában Báthory István sírjánál emlékeztünk meg a két ország közös történelméről. Miután körbejártuk a várudvart és környékét, elfoglaltuk szálláshelyünket a város szívében, majd az est további részében mindenki kedve szerint csodálhatta és élvezhette a várost. Krakó elismerten Lengyelország kulturális fővárosa és a világörökség része, s mindez érződik a város hangulatán is. A várost kulturálisan I. Boleszláv virágoztatta fel, akinek feleségét, a magyar uralkodóházából származó Hedviget a lengyel nép hálából jóságáért és méltóságáért a maga nyelvén Jadwiganak nevezte el, ő lett országuk védőszentje II. János Pál pápa 1997-ben szentté avatta.

Gyorsan elérkezett az utolsó nap a wieliczki sóbányai körúttal, amit Árpád-házi Szent Kinga sóbányájának neveznek. 900 lépcsőfok vezetett a több mint 130 méteres mélységbe, különböző sószobrokat láttunk. Az egyik teremben a bánya egy balesetéhez fűződő legendát idézték meg, ahol fény- és hanghatásokkal a bánya szelleme ijesztgette a látogatókat. A 3 órás túra utolsó szakaszánál éttermek és cukrászdák vártak minket a bánya mélyében, ami egyedülálló látványosság Európa-szerte. A napot közös ebédrel koronáztuk meg, majd nem maradt más hátra, mint a 8 órás buszozás hazafelé.

Fáradtan, de új élményekkel tértünk haza, és reméljük, hogy lesz alkalmunk visszalátogatni ezekre a helyekre.

*Fülöp Enikő és Sütő Sára,
a 3.D tanuló*

Keresek...

...külföldön élő barátom részére a háború előtt egy komáromi nyomdában készült könyvet :

A szerző:

KRAUS AVROHOM MOSHE

A könyv címe:

A GALAMB SZÁRNYA

Kérem ,hogy ha valaki ismeri e könyvet, vagy csak másolásra átadná, esetleg eladná jelentkezzen a szerkesztőségben, telefonon vagy e-mailben.

Winkler Miksa

+36 209 281 658

mwinkler@t-online.hu

Vysoké sviatky

Židovský rok 5769 sa začína v pondelok večer 29. septembra (sviatok Roš Hašana je 30. septembra a 1. októbra). Jom Kipur sa začína v stredu 8. októbra, sviatok je 9. októbra (štvrtok). V tieto dni pozdravíme sviatky spoločne v synagóge. Prosíme našich súverencov, aby sa podľa možností zúčastnili na Bohoslužbách, čím zabezpečia, aby sme dôstojným spôsobom mohli oslavovať aj v Komárne.

Na ŽNO prebiehajú organizačné práce v súvislosti so sviatkami. Podrobný rozpis sviatkov obdržíte v septembrovom sviatočnom čísle Spravodaja.

Na sekretariáte od 2. septembra bude možnosť objednávkou pozdravných pohľadníc a Luachov (v češtine a v maďarčine).

Správy sekretariátu ŽNO

Pani riaditeľka kancelárie ŽNO Judita Haasová od 2. septembra opäť prijíma stránky. V pondelok medzi 15:00-17:00 hod. a vo štvrtok 10:00-12:00 hod., tel: 7731-224, e-mail: menhaz@menhaz.sk.

Po predchádzajúcom dohovore je možné navštíviť Menház aj synagógu v inom čase. Priebežne si môžete vypožičiavať knihy z knižnice Bélu Spitzera. Naše Mikromúzeum Ármina Schnitzera očakáva návštevníkom s rozšírenými exponátmi.

Pozvání na 14. letní sportovní hry Hakoach do Boskovic

dovolte, abychom Vás a všechny vaše členy i příznivce, jménem největší židovské sportovní organizace v Čechách pozvali na 14. letní sportovní hry Hakoach, které se budou konat ve dnech 12. až 14. září 2008 v Boskovicích.

Letní sportovní hry každý rok připadnou na jiné město. Vždy však má dějiště těchto her velmi blízký vztah k židovské kultuře. Připomínka historie a židovství vůbec a vzájemné seznámení se lidí naší komunity z různých koutů Čech, Moravy a Slovenska, to jsou jedny z hlavních důvodů pro pořádání těchto her.

Na programu jsou již tradičně sporty: tenis, volejbal, plavání, turistika, stolní tenis, bowling a squash.

Letos jako novinka budou hry Hakoach rozšířeny o turnaj v badmintonu a v neděli zkusíme i šipky.

Opět bude připraven program i pro děti od 5 do 15 let se zajištěným hlídáním. Hry začínají pátečním večerem v 18:00 hodin Kabalat šabat v místní synagoze. Následovat bude kulturní program. Sportovní disciplíny budou odstartovány 13.9. v 9:00 hodin po slavnostním zahájení. V pozdějších večerních hodinách hry vyvrcholí společenským večerem s tancem a vyhlášením vítězů. Předpokládané ukončení je naplánováno na neděli 14. 9. 2008 kolem 14. hodiny.

Děkujeme za účinnou propagaci a těšíme se na hojnou účast a setkání při hrách.

Za výbor Hakoach

Petr Wellemín a Michal Nerad

Kontakt:

H A K O A C H – sportovní klub
Máiselova 18, 110 01 Praha 1
email: info@hakoach.cz
web: www.hakoach.cz

Slovenská cesta židovského kulturního dědictví

Slovenská cesta židovského kulturního dědictví je komplexní projekt, kterého součástí jsou výzkumné, vzdělávací a propagační aktivity. Jeho cílem je přispět ke zachování a obnově židovského kulturního dědictví na Slovensku. Aktivity do velké míry vycházejí z výsledků výzkumného projektu Synagoga Slovaca, který v letech 2001-2006 zdokumentoval slovenské synagogy. Výstupy výzkumu (architektonické plány, fotografická dokumentace, popisy staveb) jsou sprístupněny veřejnosti, slouží na podporu návrhů v otázkách kulturní politiky a přispívají k lepší starostlivosti o památkové objekty židovské komunity. V rámci projektu Slovenská cesta židovského kulturního dědictví poskytujeme konzultace a rady správcům synagóg a jiných židovských památek. Další důležitou aktivitou je organizace Evropského dne židovské kultury na Slovensku.

Při realizaci Slovenské cesty židovského kulturního dědictví uskutočňujeme následující aktivity:

Výzkum jiných staveb židovského kulturního dědictví. Na doplnění existující dokumentace synagógální architektury, zbíráme data a dokumentujeme rituální kúpele, školské a jiné židovské komunální budovy, jako i některé z cintorínů a památných míst holokaustu.

Výsledky výzkumu postupně zveřejňujeme na webové databázi www.slovak-jewish-heritage.org

Připravujeme fotografickou výstavu slovenských synagóg. Bude prezentací slovenského židovského dědictví doma a v zahraničí.

Připravujeme propagační materiály o významných památkách. Organizujeme semináře a workshopy o ochrane a manažmente židovského kulturního dědictví jako i možnostech jeho využití v rámci cestovního ruchu.

Na místní a mezinárodní úrovni organizujeme prezentace o židovském kulturním dědictví na Slovensku.

Důležitou součástí projektu je koordinace Evropského dne židovské kultury na Slovensku, který je největším židovským kulturním festivalom v Evropě.

(zdroj: <http://www.slovak-jewish-heritage.org/>)

Diplomatický seminár v Jeruzaleme pre mladých židovských vedúcich

Referát Tamása Paszternáka z Izraelu.

Ministerstvo zahraničných vecí Izraelu už tradične každoročne usporiada na začiatku júla seminár pre mladých židovských vedúcich. V tomto roku prišlo do Jeruzalemu 28 mladých ľudí (vo veku 26 až 36 rokov), aby sa zúčastnili na desaťdňovej akcii usporiadanej v anglickom jazyku. Vďaka Veľvyslanectvu Izraela v Bratislave v roku 2008 som mal možnosť zastupovať Slovensko na tejto akcii. Účastníci prichádzali zo všetkých kútov sveta, z veľkých komunít ako napr. z USA, Argentíny, Brazílie, Veľkej Británie ale aj z menších ako je Fínsko, Slovinsko alebo Panama.

Prvoradým cieľom bolo poskytnúť mladým vedúcim židovských komunít taký výchovný program, v priebehu ktorého majú možnosť oboznámiť sa s politickým, hospodárskym a kultúrnym životom Izraelu, aby mohli zúročiť svoje vedomosti v kontaktoch medzi Izraelom a diaspórou.

Otvorenie sa uskutočnilo v nedeľu 29. júna v Hoteli Crown Plaza, kde uvítací prejav predniesol riaditeľ odboru pre židovské komunity MZV Akiva Tor, predstavil dvoch ľudí zodpovedných za program, riaditeľa programu Dvora ben-Davida, ktorý patrí medzi najskúsenejších pracovníkov ministerstva a mladého Edoe Cohena.

Program sa začal nasledujúci deň v budove blízko hotela. Počuli sme prednášky o dnešnej situácii na Blízkom východe, o kontaktoch Izraelu a Iránu, o každodennom živote izraelskej spoločnosti, o situácii v oblasti antisemitizmu vo svete. Odznali prezentácie o kontaktoch Izraelu a diaspóry, o izraelskej

kultúre, filmoch a aj o rockovej hudbe. Osobitne sme sa zaoberali s kontaktmi Izraelu a susedných krajín. Starosta Gush Etzionu hovoril o každodennom živote kolónií na Západnom brehu. Stretli sme sa s predstaviteľmi izraelského high-techu. Boli sme na Najvyššom súde a v Jad Vašeme.

Okrem prednášok sme mali možnosť ísť na výlety. Na vlastné oči sme videli bezpečnostný plot okolo Jeruzalemu, kde projektant nás oboznámil s fázami projekcie a výstavby. Navštívili sme mesto známe zo správ Sderot, kam aj dnes padá tucet rakiet z Gazy. V priebehu návštevy na severe krajiny sme videli libanonskú s sýrsku hranicu, kde predstavitelia izraelskej armády hovorili od dnešnej situácii. Zaujímavé bolo stretnutie s predstaviteľmi drúzskej menšiny, ktorí nás oboznámili s ich náboženstvom a aj spôsobom života.

V piatok doobeda v doprovode archeológa sme išli objaviť starú časť mesta.

Okrem židovských pamätných miest sme navštívili aj kresťanské pamiatky. V sobotu sme navštívili Múzeum Izraelu (momentálne tam prebiehajú rekonštrukčné práce, tak je možnosť návštevy 1/3 múzea). Vo Svätej knihe sme videli Zvitky z Mŕtveho mora, maketu Jeruzalema, časť súdobého umenia a mimoriadne zaujímavú výstavu z tých umeleckých predmetov ktoré v priebehu druhej svetovej vojny Nemci a ich spojenci rabovali a do dnešného dňa nenašli ich pôvodných majiteľov.

Okrem pracovníkov ministerstva sme mali možnosť si vypočuť prednášky externých prednášateľov, napr. Šlomo Avinieri z Hebrejskej univerzity hovoril a kontaktoch Izraelu a diaspóry, Hadasa Ben-Ittót spisovateľ, ktorý napísal knihu o Zápisnici mudrcov z Cionu o ktorej knihe ste mali možnosť čítať v aprílovom čísle Spravodaja.

Všetci účastníci sa zhodli na tom, že sme mali možnosť sa zúčastniť na dobre organizovanom seminári na najvyššej úrovni, kde sme získali nezapomenuteľné zážitky.

Medzi účastníkmi sa zrodili nové kontakty, ktoré pretkávajú celú diaspóru, pričom umožňujú organizáciu nových projektov, akcií na celom svete.

Šabat u Jossi Steinera

Program sa skončil vo štvrtok so slávnostným odovzdaním diplomov, ktoré odovzdával riaditeľ Kancelárie pre záležitosti Židov MZV Šmuel ben Šmuel. Pred odcestovaním som na Šabat odcestoval do malej „kolónie“ do Elqana, ktorá je iba niekoľko kilometrov do Tel Avivu. Mojim hosťom bol košický rabín Jossi Šteiner, s ktorým som sa stretol na konferencii v Debrecíne a vtedy ma pozval, aby som spoločne s jeho rodinou oslavoval šabat. Najprv mi ukázal túto pobožnú osadu, ktorá má cca. tisíc obyvateľov, kde som mal možnosť opäť vidieť bezpečnostný plot. Každí obyvateľ tejto peknej dedinky je pobožní, tak je tam úplne samozrejmé že v piatok večer sa zastaví autodoprava, a každý muž pomaly odchádza do jednej zo siedmich synagóg. Mi sme išli do tej, do ktorej chodí pán rabín v priebehu pobytu v Izraeli. Bol to pre mňa dojímavý zážitok vidieť synagógu v ktorej sa modlí 300 ľudí tak v piatok večer, ako aj v sobotu pred obedom. Na šabat nám podávali veľmi chutné jedlá, ktoré uvarila rebecen a aj muži, členovia rodiny. Dovoľte mi, aby som aj touto cestou blahoželal rabínovi k piatim deťom, trom vnukom a ďakujem mu za pohostinnosť.

Stretnutie s Komárňančanmi

V priebehu intenzívneho programu som mal možnosť navštíviť niekoľko rodín pochádzajúcich z Komárna. Jeden večer som bol hosťom rodiny Vajnorských, kde bola prítomná Teri néni, jej dcéry Gizka a Eva, zo siedmich vnúčať päť detí a niekoľko priateľov. Pri stole s nami sedela aj pravnučka Ayele. Hovorili sme o spoločných zážitkoch a samozrejme aj o členoch kile v Komárne.

Akademická maliarka Miriam Neiger-Fleischmann je rovesníčkou štátu Izrael. Aj touto cestou jej blahoželáme k jubileu! Bis 120! V priebehu návštevy som mal možnosť sa stretnúť s jedným jej synom, nevestou a z dvoch detí s mladšou. Miriam príde v septembri do Komárna, kedy sa stretnie s členmi našej komunity.

Ceny Kehila a Kehila Haver 2008

Už je tradíciou, že z príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry každoročne odovzdávame ceny Kehila Regió a Kehila Haver

Od roku 2000 dostávajú cenu Kehila Régio také židovské osobnosti, ktoré svojou činnosťou prispeli k udržaniu náboženského, kultúrneho a spoločenského života v našom regióne.

Cenu Kehila Regio 2008 v tomto roku obdržia:

Rodina Navonovcov – Ági néni a Šmuel báči – ktorí vykonávajú náboženský dozor v Medzinárodnom tábore JOINT-u v Sarvaši - ako uznanie ich 18 ročnej práce vykonanej v záujme náboženskej výchovy a zachovania tradícií mladej židovskej generácie z regiónu.

Mátyás Jávor – predseda ŽNO v meste Székesfehérvár – ako uznanie viac desaťročnej práce v oblasti rozvoja miestnej židovskej komunity a za

zachovanie náboženských a kultúrnych tradícií.

Cenu Kehila Haver obdržia od roku 2006 také nežidovské osobnosti, ktoré pracujú v našom regióne ako uznanie ich činnosti v oblasti zachovania pamiatky obetí Holokaustu a v prospech zosilnenia tolerancie.

Obec Pozba pod vedením starostky Aranky Valentovej – za príkladnú starostlivosť pamiatky židovskej komunity v obci, za postavenie pamätníka obetiam Holokaustu, za pravidelnú údržbu miestneho židovského cintorína.

Gizella Zsok – knihovníčka – za dlhoročnú prácu v oblasti výskumu histórie židovskej komunity v Bátorových Kosihách a v Ostrihome, za kategorizáciu knižnice ŽNO v Komárne.

Spoločnú cenu obdržia: **Eva Hlaváčová** a **PaedDr. Alena Bugárová**

Eva Hlaváčová je herečkou v Divadle Andreja Bagara v Nitre. Ako poslankyňa mestskej samosprávy patrila medzi iniciátorov obnovy synagógy v Nitre, ktorá je dnes jednou z najkrajších kultúrnych inštitúcií mesta. Dramatizovala knihu Violy Kováčovej Čas barchesu, s touto monodramou prispela k zosilneniu tolerancie, pričom pripravila dôstojnú pamiatku obetiam Holokaustu.

PaedDr. Alena Bugárová býva v Bratislave, predtým bola obyvateľkou Nitry. Spolu s Evou Hlaváčovou patrili medzi hlavných iniciátorov rekonštrukcie synagógy. Bola usporiadateľkou mnohých akcií medzi kresťanskými a židovskými komunitami, čím prispela k tomu, aby sme sa vzájomne uznávali.

Štefan Šebo – Tekovské Lužany – za zachovanie pamiatky na židovskú komunitu, za údržbu miestneho židovského cintorína, za organizovanie mnohých kultúrnych a náboženských programov.

P

Už nikdy viac...

Holokaust. Slovo, ktorého význam pozná takmer každý, ale skutočnosť, ktorá sa za ním skrýva, je pre väčšinu z nás nepredstaviteľná a nepochopiteľná. Veď ako by mohol človek so zdravým rozumom pochopiť fakt, že počas 2. svetovej vojny bolo v koncentračných táborech systematicky týraných a zavraždených niekoľko miliónov ľudí? A to všetko len preto, že boli inej národnosti či vierovyznania?

Bohužiaľ, aj v súčasnosti sa stretávame s prejavmi násillia, intolrancie a xenofóbie hlavne medzi mladými ľuďmi, a preto je nesmierne dôležité, aby sa žiaci už na základnej škole oboznámili s najkrutejšou a najtragickejšou etapou dejín 20. storočia. Bojovať proti rasizmu, xenofóbii a akejkolvek forme diskriminácie si zaumienili aj pedagógovia Základnej školy na Rozmarínovej ulici v Komárne, ktorí sa v uplynulom školskom roku snažili svoj cieľ splniť viacerými aktivitami.

V septembri odznela v školskom rozhlase relácia pripravená pri príležitosti Pamätného dňa holokaustu i Medzinárodného dňa mieru, ale konkrétnejšiu predstavu o najväčšej tragédii ľudstva získali žiaci až o pár týždňov neskôr, keď navštívili tzv. „Vagón holokaustu“. Bol to dobytčí vagón, akým deportovali ľudí do koncentračných táborov, s malou muzeálnou expozíciou.

Druhá svetová vojna a holokaust patria k najdôležitejším a pre žiakov najzaujímavejším témam preberaným na hodinách dejepisu v 9. ročníku, ale veľký záujem vzbudili aj u žiakov 8. ročníka, preto sa vyučujúci rozhodli tejto problematike venovať viac priestoru. Osmaci získali základné informácie z krátkej prednášky v rámci triednickej hodiny a vďaka Židovskej náboženskej obci v Komárne a pánovi Tamásovi Paszternákovi mohli oba ročníky absolvovať návštevu židovskej synagógy a vypočuť si z úst odborníka prednášku o kultúre a dejinách Židov a židovského náboženstva.

Všetky uvedené akcie tvorili prípravu na výchovno - vzdelávaciu exkurziu do koncentračného tábora pri poľskom mestečku Osvienčim. Exkurzia sa uskutočnila koncom júna a v rámci nej sa podarilo navštíviť obe zachovalé časti (Auschwitz - Birkenau) tohto najkrutejšieho koncentračného tábora. Až priamo tam, na mieste zverského vyčíňania nacistov, človek naozaj pochopil skutočný význam slova holokaust. Obytné baraky, krematórium, fotografie, osobné veci väzňov, množstvo protéz končatín, tony ostrihaných vlasov, to všetko ešte stále odráža obrovskú hrôzu, ktorá sa tam odohrala a v pamäti každého návštevníka zanechá stopu nezmazateľnú do konca života.

Je nevyhnutné venovať sa tejto téme aj v budúcnosti, lebo ešte vždy sú v našej spoločnosti jedinci, ktorí nepochopili, že sa nemôžu vyvyšovať nad druhými, veď predsa všetci prichádzame na svet rovnakí a sme predovšetkým LUDIA.

A práve toto chceme vstúpiť aj našim žiakom, aby sa podobná hrôza nezopakovala UŽ NIKDY VIAC.

Mgr. Monika Melečkyová
ZŠ UL. rozmarínová, Komárno

Obnova Menházu

Vedenie ŽNO zahájilo pokračovanie obnovy Menházu, výber dodávateľov, prvoradou úlohou je izolácia a výmena okien a dverí. Veríme tomu, že v blízkej budúcnosti môžeme začať s realizáciou prác. Touto cestou ďakujeme za podporu Rady vlády SR pre odškodnenie obetí Holokaustu a primátorovi mesta Komárom pánu Jánosovi Zatykovi, ktorý pre nás zabezpečil finančné prostriedky na rekonštrukciu z vlastného rozpočtu.

f

S hlbokým smútkom oznamujeme, že náš súverenec

Ján Megó
(1947-2008)

obyvateľ domu na ulici Eötvösa č. 9. nás navždy opustil vo veku 61 rokov. Svoje korene začal objavovať iba v posledných rokoch, a odvtedy sa stal aktívnym členom našej komunity. Jeho pamiatka zostane živá.

Vedenie ŽNO a redaktori Spravodaja

Valné zhromaždenie ŽNO

Vedenie ŽNO na svojom zasadnutí v júli sa zaoberalo s vybraním osoby nového správcu cintorína. Dospeli k názoru, že ani jeden z prihlásených nezodpovedá požiadavkám uvedeným v predchádzajúcom čísle Spravodaja, preto až do konca septembra, do začiatku sviatkov dočasne predĺžili zmluvu s Tiborom Viszlaym.

Vedenie si je vedomé toho, že rozhodnutie o osobe správcu je jedným z najdôležitejších rozhodnutí vedenia do budúcnosti a preto vzhľadom na mimoriadnu situáciu právo rozhodnutia odovzdáva valnému zhromaždeniu ŽNO.

Plenárna schôdza, na ktorom zvolíme aj nové vedenie by sa mala uskutočniť 29. septembra v pondelok t.j. v deň Erev Roš Hašana. O podrobnostiach sa dočítate v septembrovom čísle Spravodaja.

Nakrúcanie filmu v Mikve

Eva Masaryková a Luba Šajkalová z Vysokej školy výtvarných umení pred dvomi rokmi natočili film o slovenských synagógach. V roku 2008 vyhľadajú rozličné mestá, kde je možné nájsť rituálne kúpele Mikve. V auguste prídu do Komárna, kde budú natáčať v našom malom Mikve.

Žiadame Vašu podporu

Zmena ČÍSLA ÚČTU!

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Účty sú v Sk aj v devízach!

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Podporovali Spravodaj, ŽNO a Klub Šalom: Vera Navrátilová (Komárno), dr. Ondrej Földes (Bratislava), Ági Holczer Feuerlicht (Sydney), Pál Holczer (Beer Sheva), a rodina Navonová - Šmuel báči a Ági néni (Sarvaš- Bné Brak), Peter Boček (Košice) a darujúci, ktorí nás žiadali o anonymitu. Ďakujeme!

✧ András Paszternák daroval Mikromúzeu Árima Schnitzera dobový dokument, pochádzajúci z tlačiarne Spitzer. Ďakujeme!

✧ V prvom júlovom týždni bol Menháza týždeň otvorených dverí, pani Judita Haasová doprevádzala záujemcov - návštevníkov.

✧ Dňa 4. júla bola v Menház Hviezdicová túra Pamätného strediska Holokaustu z Budapešti. Skupinu prijal Antal Pasternák, po prezretí budovy hovoril o histórii komunity. Komárno bolo poslednou zastávkou v tejto päťdňovej akcii. Návštevníci hovorili o tom, že v priebehu cesty väčšinou videli spustnuté budovy. Výnimkou bol Menház, čo dodalo optimistické ukončenie tomuto programu.

✧ V Menház a v budove na Eötvösa 9. sa ukončili práce na obnove komína, veríme tomu, že týmto sme na dlhú dobu vyriešili zimné problémy s kúrením.

✧ Komárňanská Spoločnosť Palatínus napísala dopis našej ŽNO, že pracujú na tom, aby sa postavil pamätník Seress Rezsóvi. ŽNO spolu s Obradovým oddelením ŽNO v Budapešti našli dokumenty, týkajúce sa narodenia a smrti tohoto významného hudobného skladateľa. Spolupráca medzi ŽNO a Spoločnosťou zanedlho bude pokračovať osobným stretnutím.

Bar Micva

V Izraelskom meste Beer Ševa v júli bolo Bar Micva Šaia, syna Paliho Holcera z Komárna. Blahoželáme celej rodine. Mazl Tov!

SPRAVODAJ בה

Európsky deň židovskej kultúry

Komárno, nedeľa 7. septembra 2008 – Židovská náboženská obec v Komárne sa od roku 2000 každoročne zapája do medzinárodnej série podujatí Európskeho dňa židovskej kultúry celodenným programom. Ústredným motívom tohtoročných slávností je židovská hudba. Ostatné prvky komárňanského programu budú v znamení vzájomnej úcty a tolerance. Väčšina účinkujúcich a hostí prichádza zo vzdialenejších regiónov, a to od Debrecínu po Szarvas a od Segedína až po Viedeň.

Program:

10:00-12:30 **Kehila Regio** – 3. regionálne stretnutie židovských náboženských obcí a spoločenstiev.

Téma: vzťahy medzi náboženskými obcami a organizáciami, otvorenie podujatia.

Predstavuje sa Program Melamed (Vysoké sviatky - Anett Turi)

12:30-14:00 **Obed** (predbežná registrácia nutná)

14:00-14:30 **Knižnica zachránených pamiatok**

Prednáška dr. Martina Korčoka, zástupcu riaditeľa Múzea židovskej kultúry Slovenského národného múzea v Bratislave.

Prednášateľ je absolventom Trnavskej univerzity, kde získal aj doktorát. Je stálym expertom Ministerstva kultúry SR v otázkach týkajúcich sa holokaustu, členom medzinárodnej organizácie The Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance, and Research, ako aj projektovým manažérom Centropy pre Slovensko a Česko.

14:30-15:00 **Modernizmus a monoteizmus** – aktuálnosť prikázania „kdošim“ v monoteistických vierovyznaniach.

Prednáška historičky Judit Csukás. *Diplom získala po štúdiách na Bohosloveckej reformovanej univerzite v Debrecíne a na Filozofickej fakulte Debrecínskej univerzity. Pracuje ako odborná referentka Univerzitnej kniž-*

nice v Debrecíne. Vo výskume sa orientuje na bádanie po antických a židovských koreňoch európanstva a na priblíženie rebríčka hodnôt monoteistickej tradície. V tejto súvislosti sa zúčastňuje na pedagogickom a výskumnom procese v rámci Fakulty európskych štúdií Debrecínskej univerzity.

15:00-15:45 **Nová hudba štetlu**

Yonatan Nitzan je izraelský hudobný skladateľ a spevák. V súčasnosti žije vo Viedni, kde študuje témy súvisiace s judaizmom a skúma židovské hudobné dedičstvo. V Komárne sa predstaví špeciálnym programom, v ktorom zaznejú chasidské piesne, štýl Karlebach, ale aj jeho vlastné skladby.

16:00-16:30 **Odobzdávanie ocenení Kehila Regio a Kehila Haver.**

16:30-18:00 **Koncert Salónneho orchestra Goldi Meirovej zo Segedína v znamení tolerance.** Miesto konania: synagóga.

Orchester vznikol pred dvoma rokmi a jeho zakladateľom je Dr. Máté Juhász a Zsolt Markovics, hlavný rabin Segedína. Ich cieľom bolo priblížiť tradičnú židovskú hudbu v spojení so svetovou hudbou, melódiu, ktoré by prinášali potešenie širokému okruhu poslucháčov. V ich programe zaznievajú tradičné úryvky z modlitieb, ako aj piesne v jidiš a staršie i novšie izraelské melódie. Členovia skupiny: Dr. Juhász Máté, vedúci, Molnár Orsolya spev,

Markovics Zsolt bicie a spev. Orchester má na svojom konte vyše tridsať koncertov, vystupoval v synagóge vo Váci, ale aj na pivnom festivale v Segedíne. Týždeň po komárňanskom vystúpení ho čaká koncert v Novej synagóge v Segedíne, ďalej vystúpenia v Keszthelyi, vo Festetičovskom kaštieli a na hudobnom festivale v Szolnoku.

Moderátorkou programov Európskeho dňa židovskej kultúry 2008 bude dr. Zuzana Antala. Rodáčka z Komárna, absolventka odboru slovenský jazyk - maďarský jazyk Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Pôsobí ako redaktorka a reportérka Maďarskej televízie, od roku 2001 ako vedúca slovenskej redakcie v Szegede. Doktorandské štúdium absolvovala na Prírodovedeckej fakulte Józsefa Attilu v Szegede. Okrem práce v televízii sa venuje aj režirovaníu dokumentárnych filmov.

Akciu podporujú: Ministerstvo kultúry SR, program národnostnej kultúry 2008, mesto Komárno, Nitriansky VÚC, Sochnut, JDC, MAZSIHISZ, Pincus Foundation, Joods Humanitair Fund, Sociálny a zdravotný fond Ústredného zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku.

Podujatie organizuje Židovská náboženská obec v Komárne (www.kultura2008.menhaz.sk) v spolupráci s Maďarským spolkom pre židovskú kultúru (www.mazsike.hu).

Miesto konania: Menház – Židovské kultúrne a spoločenské centrum, Ul. Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika.

